

Γιατί διαμαρτύρονται οι Πανεπιστημιακοί

Published in November 12th, 2007

Posted by [vk](#) in [Παιδεία](#), [Αναγνώστες](#)

Στις μέρες μας επικρατεί αναβρασμός στο χώρο της παιδείας. Η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι έχει τις καλύτερες προθέσεις για να βελτιώσει τα πράγματα παρόλων ότι τα διαθέσιμα ποσά για την παιδεία είναι από τα πιο χαμηλά, αν τα συγκρίνει κανείς με τα αντίστοιχα άλλων προηγμένων χωρών. Επιχειρήθηκε (χωρίς επιτυχία) η τροποποίηση του σχετικού άρθρου (άρθρο 16) του Συντάγματος για τη νομιμοποίηση της ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών πανεπιστημίων. Ήδη λειτουργούν διάφορα τέτοια ιδιωτικά ιδρύματα, (Ι.Ε.Κ, Κ.Ε.Σ κ.ά) συνεργαζόμενα, σε καθεστώς δικαιόχρησης (franchising), με πανεπιστήμια του εξωτερικού. Αυτά όλα τα ιδρύματα υπάγονται όχι στο Υπουργείο Παιδείας αλλά στο Υπουργείο Εμπορίου. (Ίσως προς αυτή την κατεύθυνση επιδιώκει να στρέψει την παιδεία η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη γνωστή διακήρυξη της Bologna και τις μετέπειτα σταδιακές της τροποποιήσεις. Η "μόρφωση", είναι μια μορφή παροχής υπηρεσιών και τεχνικής κατάρτισης, δε θεωρείται (πλέον) δημόσιο αγαθό που οφείλει η πολιτεία να παρέχει δωρεάν (βάσει του Συντάγματος μας), δεν αποβλέπει στην ευρύτερη πνευματική ανάπτυξη του ανθρώπου αλλά στη διατεταγμένη συλλογή διδακτικών μονάδων και στη λήψη εξατομικευμένων πτυχίων. Σ' αυτή τη βάση πράγματι οι φοιτητές μπορούν να θεωρούνται "πελάτες" και οι νόμοι της αγοράς και δη της νεοφιλελεύθερης αγοράς επιβάλλεται να τηρούνται. (Επιβολή Managers στα Πανεπιστήμια για να είναι πιο αποτελεσματικά στη διαχείριση των οικονομικών που θα αποφέρουν στο Παν/μιο οι ερευνητικές-μελετητικές και άλλες δραστηριότητες του προσωπικού του ιδρύματος το οποίο κατ' αυτό τον τρόπο θα λειτουργεί όπως ακριβώς οι διάφορες επιχειρήσεις. Οτιδήποτε δε μεταφράζεται σε οικονομικό όφελος και κέρδος, ίσως και να μη χρειάζεται.).

Στο κείμενο μου αυτό, δεν είναι στόχος μου να αναφερθώ διεξοδικά σ' όλα τα προβλήματα της παιδείας. Θα προσπαθήσω από τη δική μου σκοπιά, για να καταλάβει περισσότερο ο κόσμος, γιατί μερικοί Παν/κοί (όχι όλοι) διαμαρτύρονται και ποιο είναι εκείνο το αίτιο που τους κάνει να κινητοποιούνται. Κι αυτό κατά τη γνώμη μου, σε μεγάλο βαθμό δεν είναι άλλο από το νομοσχέδιο που αναφέρεται στο μισθολόγιο των μελών ΔΕΠ (Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό) και το καθεστώς απασχόλησής τους.

Ο κόσμος μέσα από τη συσσωρευμένη σοφία του αποφαινεται λιτά και ξάστερα "ή παπάς-παπάς ή ζευγάς-ζευγάς". Το Υπουργείο Παιδείας, σε αντίθεση με πάγιες διεκδικήσεις της ΠΟΣΔΕΠ, επιμένει να καταστρατηγεί την παραπάνω λαϊκή ρήση. Γιατί; Ο ακαδημαϊκός δάσκαλος επιτελεί λειτουργήμα (βάσει του νόμου). Τούτο διακονείται κατ' εξοχή μέσα από την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση, το ζήλο, την αφοσίωση, την ανιδιοτέλεια, την καλόκαρδη διάθεση προσφοράς προς τους διδασκόμενους αλλά και προς την πολιτεία. Δεν είναι δυνατόν με 6 ώρες τη βδομάδα διδασκαλίας ή με 20 ώρες φυσικής παρουσίας τη βδομάδα στο Πανεπιστήμιο να γίνονται όλα τα πιο πάνω. Ο τρισυπόστατος ρόλος του Πανεπιστημιακού (διδασκαλία-έρευνα-διοίκηση) είναι πρακτικά αδύνατον να επιτελεσθεί με τόσες λίγες ώρες στο χώρο εργασίας μας. Στο πνεύμα αυτό της μειωμένης συμμετοχής και μικρότερης χρονικής διάρκειας ενεργού παρουσίας στο χώρο εργασίας, έχουν επινοηθεί και τα 2 επιδόματα στους μισθούς (διδακτικής προετοιμασίας και έρευνας). Γιατί δηλ. χρειάζεται επίδομα διδακτικής προετοιμασίας αφού είναι χρέος των δασκάλων να διδάσκουν; Δεν πληρώνονται έτσι κι αλλιώς γι αυτό; Μπορεί κανείς να διδάσκει σε ακροατήριο φοιτητών με απαιτήσεις χωρίς προετοιμασία; Και το επίδομα έρευνας είναι εκ του πονηρού, αφού και η ερευνητική απασχόληση είναι σαφώς αναφερόμενη υποχρέωση και ελέγχεται συνεχώς με τις εκάστοτε κρίσεις εξέλιξης από βαθμίδα σε βαθμίδα με ανοικτές διαδικασίες αξιολόγησης.

Το Υπουργείο Παιδείας είναι παγιδευμένο. Από τη μια η "ανοικτή" αγορά και από την άλλη η Πανεπιστημιακή κοινωνία με αποστολή της να παρέχει καθολική, χωρίς στρεβλώσεις παιδεία και μόρφωση, ηθοπλασία, παραγωγή καινούργιας γνώσης σε καθεστώς ελεύθερης βούλησης, έκφρασης, σκέψης. Η σύνδεση της Πανεπιστημιακής μόρφωσης με την αγορά εργασίας, έτσι όπως προδιαγράφεται από την Διακήρυξη της Μπολόνιας και τις μεταγενέστερες μεταλλάξεις της αποσκοπεί στον περιορισμό των δαπανών του κράτους για την παιδεία, κάτι που θα οδηγήσει στην υποβάθμιση των σπουδών σε επίπεδο κατάρτισης και σιγά-σιγά στην οικονομική εξάρτηση της λειτουργίας των Πανεπιστημίων από τις επιχειρήσεις και την αγορά. Είναι πολλά που θα μπορούσαν να παρατεθούν για να κατανοήσει ο κόσμος γιατί οι Πανεπιστημιακοί εξαναγκάζονται σε διεκδικήσεις. Προσωπικά, ποτέ δεν θα απείχα από τα καθήκοντά μου (έστω και από μέρος αυτών) για αύξηση του μισθού μου. Όχι. Είναι τα άλλα σοβαρότατα θέματα που διακυβεύονται, είναι η επερχόμενη εμπορευματοποίηση της γνώσης, είναι γιατί νιώθω πως κινδυνεύει ο δημόσιος χαρακτήρας και ρόλος του Πανεπιστημίου, είναι γιατί όλα τελικά μετρούν ή μετρούνται με το χρήμα. Είναι γιατί έχει ξεχειλίσει το ποτήρι

Επαίρεται ο Υπουργός Παιδείας για τα τόσα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, ή για τα καινούργια τμήματα. Με τι κονδύλια θα λειτουργήσουν αυτά, όταν στα ήδη υπάρχοντα μειώνονται οι δαπάνες; Ποιοι λειτουργούν τα τόσα μεταπτυχιακά προγράμματα; Ζητήθηκε ποτέ πρόσθετη αμοιβή για τις πολλαπλάσιες ώρες που φορτώθηκαν οι συνάδελφοι με αυτά; Όχι. Παρόλαυτα το Υπουργείο Παιδείας επιμένει. «Κύριοι καθηγητές δεν σας χρειαζόμαστε όλες τις ημέρες της εβδομάδας στο Πανεπιστήμιο. Μπορείτε 2 μέρες να απουσιάζετε χωρίς να δίνετε λογαριασμό σε κανένα» και να ανήκετε ασφαλώς στο καθεστώς πλήρους απασχόλησης. Ακόμα και ελευθέριο επάγγελμα μπορεί να εξασκείτε παράλληλα και πάλι να ανήκετε στο καθεστώς πλήρους απασχόλησης (Ν. 2530/1997). Αν μπει κάποιος στον κόπο να διαβάσει το σχετικό Νομοσχέδιο (Ν 2530) θα δει με πόσο σχολαστικό τρόπο περιγράφονται οι κατηγορίες απασχόλησης των

μελών ΔΕΠ των Παν/μίων, ενώ με μια απλή πρόταση όλα θα ήσαν ξεκάθαρα “Το λειτούργημα που επιτελούν τα μέλη ΔΕΠ των Πανεπιστημίων είναι ασυμβίβαστο με οποιαδήποτε άλλη απασχόληση”

Είναι ντροπή, κάθε 6 μήνες να υποβάλλονται οι καθηγητές σε υποβολή υπεύθυνων δηλώσεων των υποχρεώσεων τους και λεπτομερή περιγραφή του τι έκαναν. Με προγενέστερη εγκύκλιο πριν το 1997 υπήρχε πιο σαφής ο διαχωρισμός ανάμεσα στους υπηρετούντες με καθεστώς μερικής απασχόλησης και σ’ αυτούς που ανήκαν στο καθεστώς πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Τώρα, θάνε «ηλίθιος» κάποιος να δηλώσει ότι ανήκει στο καθεστώς μερικής απασχόλησης, μια και το καθεστώς πλήρους απασχόλησης σχεδόν επιτρέπει όσα και η μερική απασχόληση χωρίς κυρώσεις.

Μια άλλη περιοχή δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ είναι και η έρευνα. Γεγονός είναι πως τα ερευνητικά κονδύλια του κράτους είναι ιδιαίτερα περιορισμένα. (Ίσως να είναι τα λιγότερα από όλες τις άλλες χώρες της ΕΕ). Συνήθως η έρευνα γίνεται με κοινοτικά χρήματα, (όχι πως θα πρέπει ως εκ τούτου να τους είμαστε και υπόχρεοι, αφού από μας τα παίρνουν, έτσι κι αλλιώς) και σε θεματολογία που άλλοι ορίζουν τις προτεραιότητες. Έτσι για παράδειγμα επιδοτείται η έρευνα για τα ενεργειακά φυτά, ενώ το ψωμί έφτασε να κοστίζει 2 ευρώ περίπου το κιλό. Τους όρους και τις προδιαγραφές αυτών των προγραμμάτων τους καθορίζουν ασφαλώς αυτοί που πληρώνουν και θεωρείται κατ’ αυτούς απαραίτητος όρος η συνεργασία με ιδιωτικές επιχειρήσεις με ότι θετικά ή αρνητικά στοιχεία αυτό περιλαμβάνει. Ο ακαδημαϊκός επιστημονικός υπεύθυνος (Ε.Υ) έχει τη δυνατότητα να προσλαμβάνει προσωπικό για όλες τις απαραίτητες δραστηριότητες που εμπεριέχει το πρόγραμμα (οικονομικές δραστηριότητες, γραμματειακής υποστήριξης, ερευνητικές ,κ.ά), δηλ. ο ρόλος του ακαδημαϊκού δασκάλου μεταλλάσσεται σε λίγο απ’ όλα, συντονιστής, μελετητής-ερευνητής, εργοδότης (με ότι αυτό συνεπάγεται) και παρεμπιπτόντως και λίγο δάσκαλος (μα που να βρεις χρόνο να αφιερώσεις στους φοιτητές για απορίες και άλλα τέτοια, ιδίως αν έχεις να αντιμετωπίσεις τρέχουσες ανάγκες υποβολής παραδοτέων κ.λ.π). Στην καλύτερη περίπτωση επιλέγεις και μερικούς φοιτητές, τους δίνεις και κάποια οικονομική αποζημίωση και μέσα στο πλαίσιο της πτυχιακής ή μεταπτυχιακής τους μελέτης εξυπηρετούν και κάποιο μέρος του προγράμματος(!). (Θετικό και αρνητικό συγχρόνως. Πάντα η επιλογή δική σου). Επιστέγασμα όλων αυτών η κοινοτική οδηγία που επιτρέπει (σχεδόν επιβάλλει) τη μετατροπή του συνεργάτη-υπαλλήλου (του ΕΥ) που έχει συμπληρώσει 24 μήνες διαρκούς απασχόλησης στο πρόγραμμα να γίνεται μόνιμος διοικητικός υπάλληλος (αορίστου χρόνου, ΙΔΑΧ) στο Πανεπιστήμιο. Συνακόλουθο αυτής της πρακτικής, πολλοί συγγενείς των κατά καιρούς Ε.Υ έχουν γίνει μόνιμα μέλη της Παν/κής κοινότητας. (Δείτε ονομαστικό κατάλογο υπαλλήλων των Παν/μίων). Και αυτό είναι το λιγότερο. Το πιο σημαντικό είναι ότι μ’ αυτό τον τρόπο ακυρώνεται κάθε έννοια δυναμικής, αντικειμενικής, αξιοκρατικής επιλογής μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας και αντ’ αυτής αναδεικνύεται η ευνοιοκρατία και η ποικιλότροπη εξάρτηση.

Βέβαια είναι κι άλλα πολλά που θολώνουν το τοπίο της παιδείας, αλλά αυτά στα οποία αναφέρθηκα πιο πάνω είναι κατά τη γνώμη μου αρκετά σημαντικά, ο πολλός κόσμος δε τα γνωρίζει και πολλές φορές, με τη συμβολή και των μέσων μαζικής ενημέρωσης η κοινή γνώμη επηρεάζεται και σχεδόν αβασάνιστα τοποθετείται αρνητικά στις κραυγές αγωνίας και τις διεκδικήσεις με τις γνωστές κινητοποιήσεις των φοιτητών. Δεν υπάρχει πιο αποκαρδιωτική κατάσταση από το φάσμα της ανεργίας που αντιμετωπίζει ο νέος που εξαιτίας του δε του παρέχεται η δυνατότητα να οργανώσει το μέλλον του, να κτίσει τα όνειρα του, να είναι άνθρωπος χρήσιμος και αλληλέγγυος στο συνάνθρωπο του. Και δεν υπάρχουν δικαιολογίες. Η ανεργία είναι εγγενές πρόβλημα του βάρβαρου καπιταλισμού στον οποίο ζούμε.

Πέτρος Κερκίδης